

Motion till riksdagen

1989/90:Jo59

av Börje Nilsson m.fl. (s)

med anledning av regeringens prop. 1989/90:146

Livsmedelspolitiken

Det av regeringen nu framlagda förslaget till ny livsmedelspolitik får ur många aspekter anses vara en väl avvägd förändring av de förhållanden som gäller för de berörda näringarna. Förändringarna är inte minst viktiga i konsumentpolitiskt avseende.

Sysselsättning och regionalpolitik

I vart fall i det korta tidsperspektivet finns det trots det ovan nämnda en väl befogad anledning till oro i sysselsättnings- och regionalpolitiskt hänseende.

Skåne intar i Sverige en särställning inom jordbruks- och trädgårdssektorn samt livsmedelsindustrin. I Skåne finns 15 000 av landets 110 000 lantbruksföretag, dvs ca 14 procent. Av de viktigaste åtta grödorna svarar Skåne för mellan 20 och 80 procent av den totala produktionen i riket. Jordbruket sysselsätter i genomsnitt ca 4 procent av arbetskraften, även om andelen i vissa kommuner uppgår till över 20 procent. Antalet sysselsatta i Skåne inom jordbruket och livsmedelsindustrin uppgår totalt till 43 400 personer. Till detta kommer en betydande industri som tillverkar insatsvaror som t ex kemikalier och gödningsmedel för jordbruket. I Malmöhus län arbetar ca 13 500 personer inom livsmedelsindustrin, medan motsvarande siffra för Kristianstads län uppgår till ca 5 000 personer. Detta utgör i storleksordningen 20 procent av de sysselsatta inom livsmedelsindustrin i Sverige. Malmöhus län har den antalsmässigt största livsmedelsindustrin i landet, vilken motsvarar en femtedel av länets tillverkningsindustri.

Jordbruket och livsmedelsindustrin i Skåne har således en stor nationell betydelse för varuförsörjningen i vårt land. Den nya inriktningen på livsmedelspolitiken kommer därför följaktligen att få en betydande inverkan på produktion och sysselsättning i det skånska landskapet.

I Kristianstads län, som är det mest utsatta länet i Skåne, är situationen den att expansiva näringar som kan ge ersättningsjobb är svagt representerade, vilket gör omställningen svårare. De regionalpolitiska insatserna till följd av den förändrade politiken borde därför ha belysts mer ingående och förslaget borde innehållit en ingående och regionvis utarbetad konsekvens- och behovsanalys. Lantbruksnämnden i Kristianstads län har gjort beräkningar som visar på att sysselsättningen minskar med ca 10 procent inom såväl jordbrukets primärled som inom insatsvaru- och förädlingsindustrin i det

fall de förslag som redovisades i utredningen skulle komma till ett genomförande. Detta bortfall av sysselsättning (nedläggningen av fabrikspotatis- och sockerbetsodlingen inräknad) har uppskattats till att beröra ca 3 000 personer eller 2 000 årsverk. Härtill kommer också de effekter som avser den indirekt beroende sysselsättningen, vilka beräknas till ca 1 400 årsverk eller ca 3 000 berörda personer inklusive deltidsarbetande. Mot bakgrund av den tröghet som finns vad gäller att få fram lönsam alternativ produktion kan de positiva sysselsättningseffekterna inte bli påtagliga förrän omkring år 2000. Endast något 100-tal årsverk bedömes tillkomma före år 1995 på grund av nya satsningar på alternativ produktion.

Länet förfogar idag över 3,5 miljoner per år i länsanslag/glesbygdstöd. Detta stöd måste enligt länsstyrelsens bedömning öka till 30 miljoner kronor för att kompensera länet för sysselsättningsminskningen.

Sockernäringen

Av propositionen framgår att regeringen gör den bedömningen att sockernäringen för framtiden bör ges möjlighet att utvecklas och göra nödvändiga strukturrationaliseringar. Vidare anges att om de nödvändiga rationaliseringarna inte genomföres kan hela sockerproduktionen komma att hotas på sikt.

Socketbolaget som, efter vad vi kan förstå, har att svara för prioriteringen av vilka sockerbruk som skall kvarstå, har angett att Karpalunds sockerbruk är det som i första hand kan bli aktuellt att tas ur drift. I denna nya situation finns det naturligtvis behov av statliga insatser och ansvar för anpassningen, men det är inte minst viktigt att Socketbolaget, med sin monopolställning på marknaden, verkligen tar sin del av ansvaret för att skapa erforderliga alternativa sysselsättningsmöjligheter och därmed bidra till en i alla avseenden socialt acceptabel strukturuomvandling. Detta då framförallt i de områden där det finns en allvarlig oro för en mycket negativ utveckling vad gäller sysselsättningssituationen. De sydöstra delarna av Skåne, innefattande det svårt utsatta Kristianstadsområdet, utgör utan tvekan ett sådant område, vilket vi från de skånska s-riksdagsledamöternas sida tidigare särskilt redovisat i motion 1989/90:A52 av Gunnar Nilsson m. fl. (s).

Det har emellertid underhand framkommit att förhandlingar inlett mellan Fabriksarbetareförbundet och ledningen för Karpalunds sockerbruk avseende de krav som bör uppfyllas för att en nedläggning skall kunna godkännas av de berörda arbetstagarna. Det mest framträdande fackliga kravet är att bolaget avsätter 35 miljoner kronor till en fond för ersättningsindustri i området, i avsikt att trygga sysselsättningen. Staten bör i enlighet med tidigare praxis, inom ramen för de medel som avsatts för omställningsåtgärder, tillskjuta ett belopp som motsvarar vad som uppnås i de nu inledda förhandlingarna.

Vi socialdemokratiska riksdagsledamöter från Skåne förutsätter att dessa förhandlingar får ett positivt utfall, men vi vill ändå framhålla att det är av största vikt att olika former av regional- och arbetsmarknadspolitiska insatser utarbetas snarast möjligt. Detta för att underlätta anpassningen till föreslagna förändringar och finna alternativ sysselsättning för de människor som friställs från sockerbruken.

Lantbruksföretagen har, särskilt i nordöstra delen av Kristianstads län och i Blekinge läns slättbygder, under flera decennier utvecklats med sockerbetsodlingen som bas i vegetabilieproduktionen. Samtidigt har bevattningen byggts ut med hänsyn till de naturliga förutsättningarna. Det är viktigt att sockerbetsodlingen som näring får finnas kvar i Kristianstads län även med hänsyn till strukturrationaliseringen.

Fabrikspotatisen

Regeringen föreslår bland annat vad gäller fabrikspotatisen att möjligheten att ta ut en tillverkningsavgift på stärkelse tillverkad av annan råvara än fabrikspotatis avskaffas den 1 juli 1991 samt att det riksdagsbeslut från år 1934 som innebär att potatis skall vara prioriterad råvara vid tillverkning av konsumtionssprit upphävs den 1 juli 1991.

Även potatisodlingen utgör sedan flera decennier tillbaka en bas i vegetabilieproduktionen, och då särskilt i nordöstra delen av Kristianstads län och i Blekinge läns slättbygder.

Fabrikspotatisodlingen och förädlingsfabrikerna är ett viktigt marknadsregleringsinstrument för matpotatisodlingen genom att överskott och utsorterade partier i samband med marknadsföringen av matpotatis kan förädlas till sprit och stärkelse.

Fabrikspotatispriset har hitintills bestämts genom stärkelseregleringen, och när så nu inte längre skall vara fallet, blir spannmålspriset även normgivande för potatis till bränneriindustrin. Detta kräver dock en övergångsperiod. Det måste därför tas under övervägande att AB Vin & Sprit under en övergångsperiod skall använda sig av potatis för tillverkningen av konsumtionssprit. Denna övergångsperiod leder inte till några konsekvenser för statsbudgeten. Det kan i sammanhanget nämnas att bränneriets potatislinje har en viktig funktion som kvalitetsreglerare för matpotatisen.

Fläskproduktionen

Regeringen föreslår att den interna marknadsregleringen för kött och köttprodukter skall avskaffas den 1 juli 1991, samtidigt som ett temporärsystem för finansiering av export införs. Efter budgetåret 1992/93 lämnas inga medel för exportfinansiering.

Länsmyndigheterna i Kristianstads län bedömer att dessa förändringar kan komma att leda till att av nuvarande 2 500 svinbesättningar i länet återstår endast drygt 1 000 omkring år 2000.

Slakteriförbundet har uttryckt farhågor för att slakteriet i Tomelilla kan behöva läggas ned till följd av regeringens förslag i denna del. Om dessa farhågor skulle besannas kommer 300 personer i denna redan hårt utsatta del av Skåne att drabbas. Det finns därför anledning att även i detta avseende framhålla betydelsen av att omstruktureringen sker under socialt acceptabla former och att de åtgärder som erfordras för att skapa alternativ sysselsättning kommer till stånd. Omstruktureringen kräver att regionalpolitiska hänsyn tas.

Hemställan

Mot. 1989/90

Jo59

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av insatser för att trygga tillgången på alternativa sysselsättningsmöjligheter och en socialt acceptabel struktur-omvandling inom sockernäringen, odlingen av fabrikspotatis samt fläskproduktionen i östra Skåne,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användning av potatis för tillverkningen av konsumtionsspirit under en övergångsperiod,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel för omställningsåtgärder i avsikt att trygga tillskapandet av alternativ sysselsättning i samband med en eventuell nedläggning av sockerbruket i Karpalund.

Stockholm den 8 maj 1990

Börje Nilsson (s)

Anita Jönsson (s)

Nils T Svensson (s)